

Mapa 2. Com afavorir la creació i el funcionament del grup d'acció multiplicadora del pla local de salut

Definició. De què va el mapa?

El GAM és un espai de treball intern format per professionals i ciutadania d'entitats amb interès a impulsar el pla i fer-lo el màxim d'obert i participatiu.

És l'espai de treball més rellevant i estratègic del viatge per aconseguir que l'elaboració, la implementació, el seguiment i l'avaluació del PLS siguin participats. És l'espai que ha de vetllar per garantir la coordinació, el seguiment i la coresponsabilització operativa dels actors que tenen responsabilitat, interès i motivació a fer del municipi un lloc més saludable.

Les funcions ideals del GAM són:

- Consensuar els principis i valors del procés.
- Garantir la comunicació i mobilitzar la col·laboració amb altres actors del territori (polítics, professionals, socials).
- Analitzar dades quantitatives i qualitatives sobre les necessitats i els actius en salut del municipi.
- Validar la prioritització de necessitats resultant dels espais participatius amb professionals i ciutadania.
- Discutir els reptes del pla.
- Analitzar les propostes d'accions rebudes segons els reptes i l'elaboració de noves propostes, si escau.
- Fer el seguiment i l'avaluació de la implementació efectiva del pla d'acció en el període de temps establert.

Escala. Què trobareu al mapa?

En aquest mapa trobareu les pistes necessàries per pensar i concretar el GAM del vostre procés, per trobar les persones i els agents clau per garantir-ne la diversitat, i per garantir una dinàmica que funcioni i se sostingui en el temps.

Nivell de dificultat. Estem preparats?

Mentre que la composició del GAM no ha de ser necessàriament complexa, el manteniment de la participació en aquest espai implica esforç i compromís per part dels seus integrants.

Quan. En quin moment ens pot ser útil el mapa?

Per dotar el GAM de la responsabilitat i la incidència que tindrà durant el procés, aquest hauria de formar-se al més aviat possible, abans fins i tot de definir els valors del viatge. D'aquesta manera es permet que el procés del GAM comenci ràpidament un cop el pla estigui en funcionament.

Com. Itinerari d'exemple si feu servir el mapa

El GAM és un espai de treball i, per tant, cal assegurar un ritme de trobades i de treball entre trobades que garanteixi el correcte desenvolupament del procés. No es tracta d'un espai de contrast i/o legitimació política, professional i/o social, sinó que és un grup pensat per fer feina i garantir una mirada global. Les persones que hi participin han d'estar motivades a promoure la salut i el benestar de la població, confiar en la metodologia, codefinir i compartir els valors del procés i disposar de temps, coneixements i energia per assolir els objectius plantejats.

Incidir en la salut i el benestar d'un municipi és una tasca complexa on hi tenen a dir i fer diferents sectors i actors. Per això és important que la composició del GAM pugui copsar en certa mesura la varietat de sabers i coneixements que s'han de mobilitzar davant la promoció de la salut i el benestar.

És important garantir la presència de coneixements professionals de diferents sectors, i també coneixements vivencials i/o experiencials d'actors socials que resideixen en el territori, sempre garantint l'operativitat de l'espai o GAM. L'operativitat de l'espai es veurà compromesa si el nombre de participants supera la dotzena i/o els actors que hi participen identifiquen el GAM com un espai de reivindicació o un espai on es diu als altres què han de fer.

Una proposta sobre les persones que poden formar part del GAM és la següent:

- Actors professionals:
 - Referent d'urbanisme.
 - Referent de medi ambient.
 - Referent de lideratge tècnic a escala municipal del pla.
 - Referent de salut pública (si no coincideix amb el lideratge tècnic).

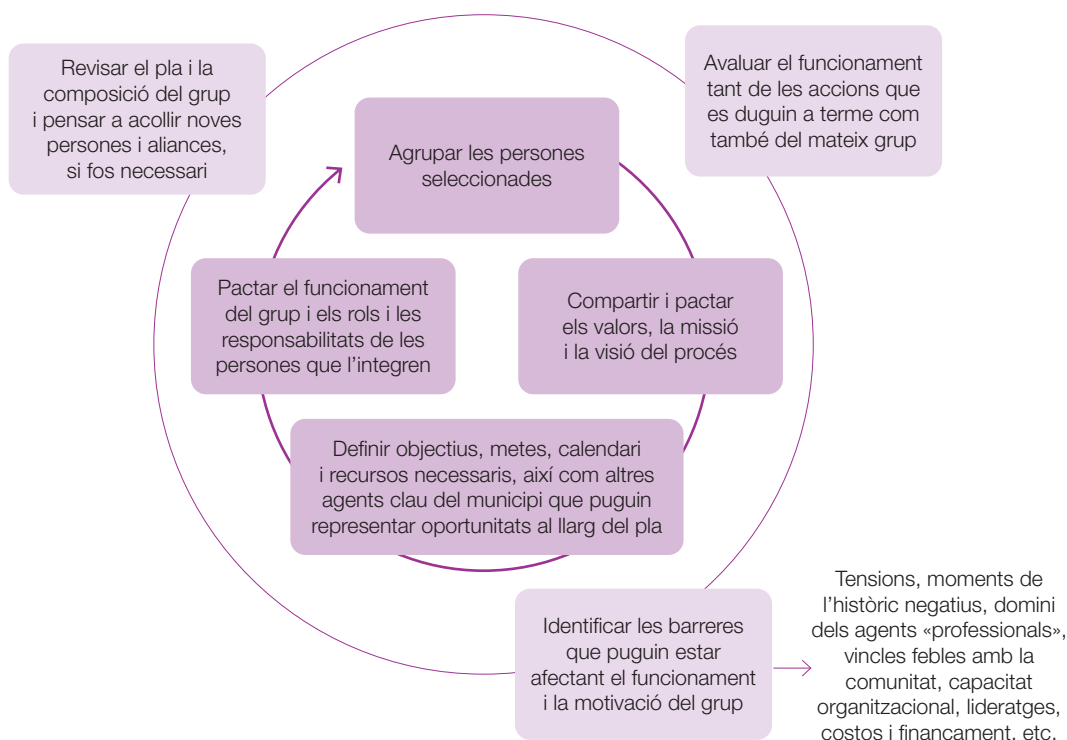
- Referent de serveis socials.
- Referent d'equip d'atenció primària.
- Referents d'àrea de joventut, dones i/o gent gran.
- Referent(s) de centres educatius.
- Referent de comunicació de l'ens local.
- Actors socials:
 - Referents d'entitats o associacions actives i compromeses davant una agenda de promoció de la salut i el benestar de la ciutadania.

Quines són les fases del procés de construcció del grup d'acció multiplicadora

Després de definir les aliances, cal buscar grups ja existents o persones del municipi que puguin ser efectives i estiguin interessades a actuar en el PLS, i les convidarem a formar part de l'espai, sent clars en els objectius del grup i la implicació que requereix.

Un esquema de procés de fases i elements a treballar en el GAM és el següent:

Figura 2. Procés de fases i elements a treballar en el GAM⁶

6. Basat en: «Crear y mantener uniones y sociedades de colaboración», de Community Tool Box: <https://bit.ly/2QmJz1l>.

Per afavorir el bon funcionament del GAM, a l'inici també cal establir algunes condicions a definir en la primera sessió i a mantenir entre totes les persones participants:

- Les persones integrants del GAM han d'assistir a les convocatòries regulars de coordinació del grup, que es recomana que siguin mensuals.
- El GAM ha de compartir motivacions, objectius i tenir un pla de treball pactat que sigui realista i assolible.
- Els rols de les persones que componen el GAM han d'estar ben definits des de l'inici. Són necessaris rols que cuidin l'espai: han de garantir la seva convocatòria amb antelació, redactar les ordres del dia i les actes, fer circular les informacions i facilitar les trobades de manera àgil, participativa i ajustada al temps a disposició.
- Els participants han de fer ús dels seus recursos personals i professionals, desplegant aliances ja establertes i les oportunitats que ofereixen.
- Cal atendre la comunicació transversal i transparent dins del grup i compartir els acords de cada trobada.
- El GAM haurà de cuidar-se dels conflictes que sorgeixin, afrontar-los i resoldre'ls.
- Avaluar cada fase i acció que es porta a terme és important per buscar camins alternatius si fos necessari per arribar còmodament i amb èxit al destí desitjat.

Exemple. Aspectes que han funcionat i aspectes que cal cuidar, considerant altres plans locals de salut

Aspectes que han funcionat:

- Freqüència: mensual.
- Durada de les sessions: 2 hores màxim.
- Operativitat: agenda de trobades fixada a 3 mesos vista, intentant repetir el mateix dia de la setmana, l'horari de reunió i el lloc. Garantir que l'acta s'envia el mateix dia després de la trobada.
- Abans d'acabar, repassar els acords que s'han adoptat i qui n'és responsable.

Aspectes a cuidar:

- La convocatòria ha de garantir-se amb antelació i fent els recordatoris que calgui.
- Definir qui fa què i repartir millor les tasques, evitar la sobrecàrrega dels actors més «avesats a fer feina».
- Gestió del conflicte entre actors de manera assertiva i curosa.

Un exemple d'indicadors d'avaluació i seguiment quantitatius del GAM⁷ que ens poden servir per avaluar-ne la composició i les bases, i a posteriori, extreure conclusions sobre aquest espai de la governança és el següent:

Taula 3. Indicadors d'avaluació i seguiment del GAM

Indicadors	Detalls
Determinar l'activitat del GAM durant l'any	Definició: Nombre de reunions anuals
	Càlcul: Nombre de reunions del GAM que es duiguin a terme durant l'any
	Font: Base de dades de seguiment del GAM
	Periodicitat: Anual
	Resultat esperat: ≥ 1 i ≤ 12
Determinar l'activitat dels grups d'acció comunitària en salut	Definició: Nombre de reunions anuals de cada taula
	Càlcul: Nombre de reunions de cada taula que es duiguin a terme durant l'any
	Font: Base de dades de seguiment del GAM
	Periodicitat: Anual
Intersectorialitat del GAM	Definició: Nombre de membres del GAM i sector de procedència (equip d'atenció primària, equip de serveis socials, associacions ciutadanes...)
	Càlcul: Nombre i tipus de perfils del GAM
	Font: Base de dades de seguiment del GAM
	Periodicitat: Anual
	Resultat esperat: ≥ 3
Participació comunitària del GAM	Definició: Nombre de membres del GAM que representen la comunitat
	Càlcul: Nombre de participants del GAM i tipus de perfils
	Font: Base de dades de seguiment del GAM
	Periodicitat: Anual
Satisfacció del GAM	Definició: Satisfacció dels integrants del GAM
	Càlcul: % de membres satisfets
	Font: Qüestionari anònim autoadministrat
	Periodicitat: Biennal si el nombre de reunions a l'any és menor de 3, anual en el cas que el nombre de reunions del GAM sigui major de 3
	Resultat esperat: $> 75\%$
Assistència dels actors del GAM	Definició: Assistència mitjana de cadascun dels membres del GAM
	Càlcul: % d'assistència de cada actor
	Font: Base de dades de seguiment del GAM
	Periodicitat: Anual
	Resultat esperat: $> 75\%$

7. Adaptació de: L. ARTAZCOZ, N. CALZADA, E. COLELL, F. DABAN, E. DIEZ, A. FERNÁNDEZ SÁNCHEZ, I. GARCÍA SUBIRATS, O. JUÁREZ (et al.) (2017), «Com prioritzar les línies d'actuació», *Barcelona Salut als Barris. Com desenvolupar l'estratègia de salut comunitària*, p. 77, Barcelona, Agència de Salut Pública de Barcelona.

Llista de control. Què no hem d'oblidar?

- Sabem de grups ja existents al municipi o persones que per algun motiu puguin ser bones companyes de viatge? Han fet o busquen fer viatges similars? Poden aportar coneixements, capacitats i experiències diverses?
- Podem crear una llista d'objectius assolibles amb el GAM?
- Hem visibilitzat i compartit l'itinerari i allò a visitar en cada parada de l'aventura (fases i accions) amb els components del grup motor?
- Hem definit i revisat els rols i les responsabilitats de cada company/a de viatge?
- Cuidem que totes les persones estiguin gaudint del viatge per igual i assumim canvis si escau?
- Tenim un sistema per gestionar les expectatives irrealistes vers el viatge?
Hem parlat dels límits del PLS?